

**Prof. dr Srećko Kosanović**  
Pravni fakultet UNION,  
Beograd

UDK: 343.8 (497.5)  
Pregledni naučni rad

## **PRIKAZ ODREDABA ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU REPUBLIKE HRVATSKE**

*Tekst sadrži prikaz noveliranog Zakona o kaznenom postupku Republike Hrvatske. Zakon je objavljen u "Narodnim novinama" broj 152/08 i 76/09. Prikazani su neki od procenih instituta. Za rad su odabrane nove zakonske odredbe, kao i one koje ukazuju na razlike u u domaćem procesnom zakonodavstvu. Obrađena su pitanja koja se odnose na: žrtvu krivičnog dela, mere za obezbeđenje prisustva okrivljenog u postupku, tužioca, istražni postupak, dokazne radnje i privremene mere, ispitivanje svedoka i izjavu javnog tužioca o krivičnog gonjenju, sporazum o priznanju krivice i postupak pred optužnim većem, presude, vanredne pravne lekove i prelazne i završne odredbe. Posebna pažnja posvećena je novom konceptu istrage i sporazum o priznanju krivice.*

**Ključne reči:** žrtva; tužilac, dokazi, istraga, sporazum o priznanju krivice, krivični postupak, Hrvatska

### **ŽRTVA**

Žrtva krivičnog dela je lice koje zbog izvršenja krivičnog dela trpi fizičke i duševne posledice, imovinsku štetu ili bitnu povredu osnovnih prava i sloboda. (čl. 202 t.10 ZKPH).

Prema tekstu noveliranog zakona, žrtva krivičnog dela ima pravo da ostvari stručnu pomoć organa, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama krivičnih dela u skladu sa zakonom, pravo da učestvuje u krivičnom postupku kao oštećeno lice, kao i druga prava propisana zakonom.

Kada se radi o krivičnim delima za koja je propisana kazna zatvora preko pet godina, pre davanja iskaza u krivičnom postupku, i po donošenju imovinsko pravnog zahteva, žrtva ima pravo na savetnika na teret budžetskih sredstava suda, ukoliko trpi teža psiho-fizička oštećenja ili teže posledice krivičnog dela. Ima pravo i na

naknadu materijalne i nematerijalne štete iz državnog fonda, pod uslovima i na način uređen posebnim zakonom. (čl. 43 ZKPH).

Dete ili maloletna žrtva krivičnog dela ima pravo i na punomoćnika na teret budžetskih sredstava, pravo na tajnost ličnih podataka i pravo na isključenje javnosti u postupku. (čl. 44 ZKPH).

Jasnim normiranjem, na obziran način pristupilo se pravima žrtava krivičnih dela, što ranije nije bio slučaj, već se sve svodilo na određivanje praktičnog postupanja.

Prema zakonskim odredbama, oštećeni je, pored žrtve, i drugo lice čije je lično ili imovinsko pravo povređeno ili ugroženo krivičnim delom, a učestvuje u tom svojstvu u krivičnom postupku. (čl. 202 t.11 ZKPH).

### **MERE OBEZBEĐENJA PRISUSTVA OKRIVLJENOG I MERE OPREZA**

Mere opreza su:

- zabrana napuštanja boravišta,
- zabrana posećivanja određenog mesta-područja,
- obaveza redovnog javljanja držanom organu,
- zabrana približavanja određenoj osobi,
- zabrana uspostavljanja ili održavanja veze sa određenom osobom,
- zabrana obavljanja određene poslovne aktivnosti,
- privremeno oduzimanje putne isprave, i
- privremeno oduzimanje dozvole za upravljanje vozilom.

Pre podizanja optužnice mere opreza određuje, produžava i ukida javni tužilac. Odluka se donosi u formi rešenja. Posle podizanja optužnice, pa do pravosnažnosti presude, mere određuje, produžava i ukida sud pred kojim se vodi postupak.

Hapšenje, po zakonskom ovlašćenju, sprovodi policija, kada je u pitanju lice protiv koga se izvršava nalog za prinudno dovođenje, ili rešenje o pritvoru, odnosno istražnom zatvoru, zatim lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično delo ili je u pitanju lice koje je zatečeno u izvršenju krivičnog dela. Rok u kome uhapšeni mora biti doveden u policijsku stanicu i predat pritvorskom nadzorniku ili pušten na slobodu, je-12 sati, ako je lice uhvaćeno u području policijske uprave kojoj se dovodi, odnosno-24 sata, ako je

lice uhapšeno van područja uprave. Javni tužilac je dužan da ispita uhapšenog, najkasnije 10 sati nakon predaje pritvorskom nadzorniku. (čl. 107-109 ZKPH).

Pritvor određuje javni tužilac, ako utvrdi da postoji osnov sumnje da je uhapšeni učinio krivično delo za koje se krivično gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, za koje je propisana kazna zatvora do tri godine ili teža kazna, a postoji neki od razloga za istražni zatvor. Pritvor je potreban radi utvrđivanja istovetnosti, provere alibija ili prikupljanja podataka o dokazima. Protiv rešenja o pritvoru može se izjaviti žalba u roku od 6 sati, a o njoj odlučuje istražni sudija u roku od 8 sati. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja, a pritvorenik je može izjaviti na zapisnik.

Istražni zatvor u domu je mera koja se primenjuje, ukoliko je za ostvarenje svrhe istražnog zatvora dovoljna zabrana okrivljenom da se udaljava iz doma (stana, kuće). Rešenjem sud može odrediti primenu tehničkih sredstava kojima se osigurava sprovođenje ove mere. Nadzor vrši policija i ministarstvo nadležno za pravosuđe.

Istražni zatvor se može odrediti ako postoji osnovana sumnja da je jedno lice izvršilo krivično delo, i ako je u bekstvu ili posebne okolnosti ukazuju na opasnost da će uništiti, sakriti ili izmeniti dokaze i tragove važne za krivični postupak; osobite okolnosti upućuju na opasnost da će ponoviti delo; ako izbegava dolazak na pretres i kada je to neophodno radi neometanog odvijanja postupka. Istražni zatvor se određuje i produžava pisanim rešenjem nadležnog suda. Do donošenja presude prvog stepena, istražni zatvor može trajati, najduže -3 meseca za lakša krivična dela za koje je propisana kazna zatvora do tri godine, a 3 godine za najteža krivična dela. (čl. 123-133 ZKPH).

Zakonom o kaznenom postupku predviđene su raznovrsne mere koje se u toku krivičnog postupka mogu primeniti prema okrivljenom, od mera opreza, pa do istražnog zatvora. Mere su zakonski precizno razrađene, sa idejom da se poštuje hronologija procesnih zbivanja, a da se istovremeno na najadekvatniji način postigne procesni cilj.

## **DOKAZI**

Zakon izražava temeljni stav da se sudske odluke mogu bazirati samo na zakonitim dokazima.

Kao nezakoniti smatraju se oni dokazi koji su pribavljeni kršenjem Ustavom, zakonom i međunarodnim pravom propisane zabrane mučenja, okrutnog i nečovečnog postupanja, odnosno,

zajemčenih prava odbrane, prava na dostojanstvo, ugled i čast i nepovredivost ličnog i porodičnog života.

Nezakoniti su i dokazi pribavljeni povredom odredaba krivičnog postupka koje su izričito propisane zakonom, kao i oni dokazi za koje se saznalo iz drugih nezakonitih dokaza.

Ne smatraju se nezakonitim dokazima, dokazi koji su pribavljeni radnjom koja po krivičnom zakonu isključuje protivpravnost, kao i dokazi u postupku za teže oblike krivičnih dela, kod kojih je povreda prava, prema prirodi i intenzitetu, manja od težine krivičnog dela. (čl. 10 ZKPH).

Savremeni način dokazivanja podrazumeva nova dokazna sredstva i nove dokazne postupke, pa se u tom smislu daju i nove zakonske definicije.

Molekularno-genetska analiza je postupak koji služi za analizu DNK, osnovnog materijala čoveka i drugih živih bića. (čl. 202 t.31 ZKPH):

Digitalni dokaz je podatak koji je u elektronskom obliku pribavljen prema odredbama ovog zakona. (čl. 202 t.32 ZKPH).

## **TUŽILAC**

Zakonskim propisima je određeno ko može biti tužilac u krivičnom postupku. Funkcija pripada:

- javnom (državnom) tužiocu,
  - oštećenom kao tužiocu, i
  - privatnom tužiocu.
- (čl.202t.15 ZKPH)

Organ koji vodi prethodni postupak je javni tužilac, i postupa pre podizanja optužnice.

Sud sprovodi istragu na zahtev oštećenog kao tužioca, i postupa tokom sprovođenja dokaznog ročišta.

Nakon podizanja optužnice ili privatne tužbe, sud je organ koji sprovodi postupak.

(čl.202 t.34 ZKPH)

Osnovno pravo i glavna dužnost javnog tužioca je gonjenje učinilaca krivičnih dela za koja se krivični postupak vodi po službenoj dužnosti. (čl.38 st.1 ZKPH).

U predmetima krivičnih dela za koja se krivično gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, shodno izmenjenom konceptu krivičnog postupka, javni tužilac ima određena prava i dužnosti. Da bi ostvario svoju novu procesnu ulogu, javni tužilac preduzima različite delatnosti.

1. radi na otkrivanju krivičnih dela i pronalaženju njihovih izvršilaca;

2. prikuplja potrebna obaveštenja neophodna za donošenje odluka predviđenih zakonom;

3. sprovodi istragu;

4. vrši nadzor nad sprovođenjem dokaznih radnji;

5. predlaže mere za osiguranje oduzimanja imovinske koristi;

6. odlučuje o odbačaju krivične prijave i odustajanju od krivičnog gonjenja;

7. učestvuje u pregovorima i sporazumevanju sa okrivljenim o priznanju krivice i o krivičnoj sankciji;

8. podiže i zastupa optužnicu;

9. daje izjavu da neće preduzimati krivično gonjenje kada je to zakonom propisano;

10. podnosi žalbe protiv nepravosnažnih sudskih odluka i vanredne pravne lekove protiv pravosnažnih sudskih odluka;

11. preduzima i druge mere predviđene zakonom.

Javni tužilac ovlašćen je da pokreće i posebne postupke i učestvuje u njima kada je to predviđeno zakonom, a najviši javni tužilac odlučuje o davanju procesnog imuniteta pripadniku zločinačke organizacije, u skladu sa zakonom.

Javni tužilac je dužan, u skladu sa pozitivnim propisima, da u saradnji sa nadležnim organima i organizacijama, preduzima i preventivne mere, kako bi se sprečilo izvršenje krivičnih dela, posebno, kada na osnovu raspoloživih podataka, zaključi da postoje okolnosti koje pogoduju izvršenju krivičnih dela.

Njegova aktivna uloga realizuje se i u situacijama kada nije podneta krivična prijava, ali postoje podaci i informacije o tome da se u konkretnom slučaju radi o mogućem izvršenju krivičnog dela.

Redovno, javni tužilac postupa, po podnetoj krivičnoj prijavi.

Uloga javnog tužioca na novi način je postavljena čl. 38 Zakona o kaznenom postupku Republike Hrvatske.

Svi organi državne vlasti i sva pravna lica dužna su da prijave krivična dela za koja se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, a za koja poseduju odgovarajuće saznanje. Dužni su da navedu dokaze koji su im poznati, i da preduzmu sve što je potrebno da bi se sačuvali tragovi krivičnog dela, kao i predmeti sa kojima je izvršeno krivično delo. I građani su dužni da prijave krivična dela za koja se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti.

Krivične prijave podnose se nadležnom javnom tužiocu, a ako su podnete nenadležnom tužiocu, sudu ili policiji, ovi organi će ih odmah dostaviti javnom tužiocu nadležnom za postupanje po podnetoj krivičnoj prijavi.

Posle ispitivanja krivične prijave, javni tužilac donosi obrazloženo rešenje o odbačaju krivične prijave,

- ako iz krivične prijave proističe da prijavljeno delo nije krivično delo za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti,

- ako je nastupila zastarelost, ili je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem,

- ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivicu ili krivično gonjenje,

- ako ne postoje osnovi sumnje o tome da je osumnjičeni izvršio krivično delo za koje je prijavljen,

- ako podaci sadržani u prijavi upućuju na zaključak da prijava nije verodostojna. Posle rešenja o odbačaju, javni tužilac dostavlja odgovarajuće obaveštenje oštećenom, odnosno podnosiocu krivične prijave.

Ukoliko javni tužilac iz same prijave ne može oceniti jesu li verodostojni navodi u krivičnoj prijavi, ili podaci u prijavi ne daju osnova za odluku o tome hoće li naložiti sprovođenje istrage ili preduzeti dokazne radnje, može sam ili preko drugih organa, naložiti policiji prikupljanje potrebnih obaveštenja, odnosno podataka neophodnih za odluku.

Kada postoje osnovi sumnje da je počinjeno krivično delo za koje se krivično gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, policija ima pravo i dužnost,

- da preduzme mere da se pronađe učinilac dela, ili da se ne sakrije ili pobegne

- da se otkriju i osiguraju tragovi krivičnog dela ili predmeti koji mogu poslužiti za utvrđivanje činjenica,

- da se prikupe obaveštenja bitna za uspešno vođenje krivičnog postupka. Javni tužilac ima pravo nadzora nad sprovođenjem radnji

koje preduzima policija. Uz izveštaj o preduzetom, policija javnom tužiocu dostavlja predmete, skice, slike, fotografije, spise o merama i radnjama, službene beleške i materijal koji može biti važan za uspešno vođenje postupka.

Javni tužilac može, pod uslovima i na način propisan posebnim zakonom, rešenjem odbaciti krivičnu prijavu ili odustati od krivičnog gonjenja prijavljenog lica, ako je iskaz tog lica važan za otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela članova zločinačke organizacije, a to je i srazmerno težini počinjenih krivičnih dela.

(čl. 204-212 ZKPH).

### ISTRAŽNI POSTUPAK

Pod posebnim pojmom "istražilac" podrazumeva se lice koje je na osnovu zakonskih propisa ovlašćeno da sprovodi dokazne i druge radnje. U tom smislu, kada su u pitanju dokazne radnje pre početka postupka, javni tužilac, ili na osnovu njegovog naloga istražilac, može pre pokretanja istrage, kada je istraga obavezna, sprovesti dokazne radnje za koje postoji opasnost od odlaganja, a policija može privremeno oduzeti predmete u vezi sa krivičnim delom. Ukoliko istraga nije obavezna, javni tužilac, ili na osnovu njegovog naloga istražilac, mogu preduzeti dokazne radnje kada postoji opasnost od odlaganja, ili one radnje koje su potrebne za odlučivanje o podizanju optužnice.

Ako je izvršilac krivičnog dela nepoznat, javni tužilac ili istražilac mogu ispitati svedoke ako je to potrebno za otkrivanje učinioca krivičnog dela ili ako postoji opasnost od odlaganja.

Javni tužilac može pre početka postupka zahtevati od istražnog sudije nalog za preduzimanje posebnih dokaznih radnji. U pitanju su dokazne radnje kojima se privremeno ograničavaju određena ustavna prava građana:

- kontrola i tehničko snimanje telefonskih razgovora i drugih komunikacija,
- presretanje, prikupljanje i snimanje računarskih podataka,
- ulazak u prostorije radi sprovođenja nadzora i tehničko snimanje prostorija,
- trajno praćenje i tehničko snimanje lica i predmeta,
- upotreba prikrivenog islednika (agenta),
- simulirana prodaja i otkup predmeta,

-pružanje simuliranih poslovnih usluga ili sklapanje simuliranih pravnih poslova, i

-kontrolisanje prevoza i isporuka predmeta krivičnog dela.

Posebne dokazne radnje mogu se preduzeti kada su u pitanju zakonom određene vrste ili grupe krivičnih dela, kao i kada se radi o krivičnim delima za koja je propisana kazna zatvora u dužem vremenskom periodu.

(čl.213-215 ZKPH, čl. 332-339 ZKPH).

U istražnoj fazi postupka prikupljaju se dokazi i podaci potrebni za podizanje optužnice ili odluku o obustavi postupka, kao i dokazi za koje postoji opasnost da se neće moći ponoviti na glavnom pretresu, kao i oni dokazi čije bi izvođenje bilo otežano. Javni tužilac donosi nalog za sprovođenje istrage ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično delo za koje se mora sprovesti istraga. Dosadašnje procesno rešenje je podrazumevalo da "javni tužilac podnosi zahtev istražnom sudiji za sprovođenje istrage", dok sa novom ulogom u ovoj fazi postupka "javni tužilac donosi nalog o sprovođenju istrage". Nalog donosi u roku od devedeset dana od upisa krivične prijave u upisnik prijave.

Nalog za sprovođenje istrage sadrži lične podatke osumnjičenog, opis i pravnu kvalifikaciju krivičnog dela, kao i kratko obrazloženje, a u nalogu se određuje da se istraže određene okolnosti, preduzmu pojedine radnje i da se o određenim pitanjima ispituju određena lica.

Javni tužilac može podneti istražnom sudiji predlog da se protiv osumnjičenog odredi istražni zatvor ili da se preduzmu druge mere za efikasno vođenje postupka i zaštitu određenih lica.

Istragu sprovodi javni tužilac, a svojim nalogom može poveriti istražiocu sprovođenje određenih dokaznih radnji.

Istražilac pre preduzimanje radnje, ili ako to nije mogao učiniti, odmah nakon njenog obavljanja, izveštava javnog tužioca o sprovedenoj radnji.

Istraga se prekida nalogom javnog tužioca, ako je okrivljeni zbog zdravstvenih smetnji nesposoban da sudeluje u procesnim radnjama. Od donošenja rešenja o prekidu istrage, pa do prestanka zdravstvenih smetnji, okrivljeni mora imati branioca. Istraga se može prekinuti, ako je okrivljeni nepoznat, ako je u bekstvu ili je nedostižan državnim organima.

Javni tužilac obustavlja nalogom istragu:

-ako delo koje se stavlja na teret okrivljenom nije krivično delo za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti,

- ako postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost,
- ako je nastupila zastarelost krivičnog gonjenja, ili je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem,
- ako nema dokaza da je okrivljeni izvršio krivično delo.

Ako je javni tužilac odbacio krivičnu prijavu ili je obustavio istragu, oštećeni koji je preuzeo krivično gonjenje može istražnom sudiji predložiti sprovođenje istrage. Ukoliko predlog oštećenog kao tužioca bude prihvaćen, istragu po nalogu istražnog sudije, sprovodi istražilac. Kad istražni sudija ustanovi da je istraga završena obavestiće o tome oštećenog kao tužioca i upozoriti ga na pravo da u roku od osam dana može podneti optužnicu. Ako oštećeni u tom roku ne podnese optužnicu, istražni sudija će rešenjem obustaviti postupak. Kad istražni sudija ustanovi da postoje razlozi za prekid ili obustavu istrage, doneće o tome rešenje.

Javni tužilac ili istražni sudija završava istragu kada su sprovedene radnje propisane u zakonu, a stanje stvari u istrazi dovoljno razjašnjeno da se može podignuti optužnica ili obustaviti postupak. (čl. 216-228 ZKPH).

Dokazno ročište održava se na predlog javnog tužioca, oštećenog kao tužioca ili okrivljenog, pred istražnim sudijom koji i sprovodi radnje. Dokazno ročište se održava kada je potrebno ispitati svedoka, ili kada svedok neće moći da bude ispitan na glavnom pretresu, ili kada je svedok izložen uticajima koji dovode u pitanje istinitost njegovog iskaza, ili, kada kasnije neće moći biti saslušan.

Javni tužilac mora prisustvovati dokaznom ročištu ako se ono održava po njegovom predlogu. Ročištu mogu prisustvovati osumnjičeni, oštećeni kao tužilac, branilac i oštećeni. Branilac mora prisustvovati samo ako je obavezna odbrana.

Kada je na dokaznom ročištu prisutan okrivljeni, istražni sudija mora pri otvaranju ročišta proveriti da li je primio pisanu pouku o svojim pravima, pa ako osumnjičeni nije primio tu pouku, zastaće sa postupkom, naložiti uručenje pouke, a tek nakon toga, nastaviti postupak.

(čl.235-239 ZKPH).

## **DOKAZNE RADNJE I PRIVREMENE MERE**

Po predlogu javnog tužioca, mogu se u krivičnom postupku, prema odredbama koje važe za izvršni postupak odrediti prethodne ili privremene mere osiguranja oduzimanja imovinske koristi. Odluku o

merama osiguranja donosi istražni sudija do podizanja optužnice, posle podizanja optužnice donosi optužno veće, a nakon potvrđivanja optužnice odluku donosi pretresni sud. O žalbi protiv odluke istražnog sudije odlučuje vanpretresno veće, dok žalba protiv odluka optužnog veća i pretresnog suda nije dozvoljena. Zahtev za naknadu štete zbog neosnovane mere ostvaruje se u parnici.

(čl.271 ZKPH).

### **ISPITIVANJE SVEDOKA I IZJAVA JAVNOG TUŽIOCA**

Zakonom je posebno propisano, da javni tužilac daje izjavu o tome da neće preduzimati krivično gonjenje. Polazi se od stava da svedok nije obavezan da odgovara na postavljena pitanja, ako je verovatno, da bi sebe ili bliskog srodnika time izložio sramoti, znatnoj materijalnoj šteti ili krivičnom gonjenju. Organ koji vodi postupak o tome uvek poučava svedoka.

Ako je svedok uskratio odgovor na pitanja zato što bi time sebe ili svog bliskog srodnika izložio krivičnom gonjenju, javni tužilac može izjaviti da neće preduzimati krivično gonjenje u ovom slučaju i predložiti prekid postupka radi davanja ovakve izjave. To može učiniti ukoliko je odgovor na određena pitanja važan za dokazivanje težeg krivičnog dela dugog lica, a u pitanju je krivično delo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna. U takvoj situaciji, svedok može pre davanja izjave od strane javnog tužioca, imati savetnika iz reda advokata.

Što se tiče formalnih uslova, izjava javnog tužioca mora biti u pismenoj formi sa pečatom i potpisom višeg javnog tužioca. Javni tužilac svoju izjavu predaje svedoku, i nakon toga ne može se preduzeti krivično gonjenje za krivično delo na koje se odnosi izjava.(čl.286 ZKPH)

### **POSTUPAK PRED OPTUŽNIM VEĆEM**

Sednicu optužnog veća zakazuje predsednik optužnog veća, u roku od 15 dana po prijemu optužnice, ukoliko se okrivljeni nalazi u istražnom zatvoru, odnosno u roku od 2 meseca, ako je na slobodi. Okrivljeni ima pravo na sednicu optužnog veća, a može se odreći tog prava, i u pismenoj formi, zahtevati suđenje. Veće u tom slučaju potvrđuje optužnicu, i odmah je dostavlja sa spisima sudskoj pisarnici. (čl. 348 ZKPH).

Predsednik veća otvara sednicu navođenjem optužnice o kojoj se raspravlja. Posle provere identiteta, urednosti dostave i pouke o pravima okrivljenog, javni tužilac iznosi rezultate prethodnih istraživanja i dokaze na kojima se zasniva optužnica. Okrivljeni i njegov branilac mogu upozoriti na dokaze koji idu u korist okrivljenom, na moguće propuste u istrazi i na nezakonite dokaze, i ukazati na to koji deo optužbe osporavaju. Okrivljeni može dati izjavu da je kriv po svim ili nekim tačkama optužbe. Stranke izlažu zaključke služeći se podacima u spisu. Ako veće smatra da može doneti odluku, proglašava raspravljanje na sednici zaključenim. (čl. 350 ZKPH).

Veće će rešenjem obustaviti postupak ako delo koje je predmet optužbe nije krivično delo, ako postoje okolnosti koje isključuju krivicu, ako nema zahteva ovlašćenog tužioca ili ako nema dokaza da je okrivljeni osnovano sumnjiv. (čl. 355 ZKPH).

Stranke mogu pregovarati o uslovima-priznanja krivice i sporazumevanja o sankciji. Okrivljeni u tom postupku mora imati branioca, a veće može odložiti sednicu za najviše 15 dana kako bi stranke okončale pregovore.

Ako pre početka sednice ili u toku sednice optužnog veća, javni tužilac, okrivljeni i njegov branilac potpišu izjavu za donošenje presude na osnovu sporazuma stranaka, predaju tu izjavu veću. Izjava mora da sadrži:

- 1) opis krivičnog dela koje je predmet optužbe,
- 2) izjavu okrivljenog o priznanju krivice za to krivično delo,
- 3) sporazum o vrsti i visini kazne, druge sankcije ili mere,
- 4) sporazum o troškovima krivičnog postupka,
- 5) prihvatanje podnetog imovinsko-pravnog zahteva, i
- 6) potpis stranaka i branioca.

Posle potpisivanja izjave, javni tužilac obaveštava o tome žrtvu ili oštećenog. (čl. 360 ZKPH).

Veće odlučuje o prihvatanju sporazuma, pa ako prihvati, presudom izriče kaznu, drugu krivičnu sankciju ili meru. Veće neće prihvatiti sporazum, ako njegovo prihvatanje nije u skladu sa odmeravanjem kazne po zakonu, ili postignuti sporazum inače nije zakonit. U tom slučaju veće donosi rešenje kojim odbija sporazum i nastavlja sa ispitivanjem optužnice. Protiv rešenja veća žalba nije dopuštena. (čl. 361 ZKPH).

Stranke mogu odustati od predloga sporazuma do donošenja presude. Sporazum i svi podaci koji se na njega odnose, izdvajaju se rešenjem iz spisa i predaju sekretaru suda, pa se ne mogu razgledati ni upotrebiti kao dokaz u krivičnom postupku. (čl. 362 ZKPH).

Presuda na osnovu sporazuma mora imati sadržaj presude kojom se optuženi oglašava krivim. Presuda se odmah objavljuje, a pismeni otpravak dostavlja strankama u roku od 8 dana od objave. Presudom se može izreći i mera bezbednosti, kao i mera oduzimanja imovinske koristi.

Ovako doneta presuda ne može se pobijati žalbom zbog odluke o krivičnoj sankciji, oduzimanju imovinske koristi, troškovima krivičnog postupka i imovinsko-pravnim zahtevima.

Presuda se ne može pobijati žalbom ni zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, osim u slučaju kada je optuženi, nakon donošenja presude, saznao za dokaze koji isključuju protivpravnost i krivicu. (čl. 364 ZKPH).

Omogućavanjem donošenja presude na osnovu sporazuma stranaka, procesne stranke su dovedene u položaj pregovarača. Sa novim odredbama, može se pregovarati o nečemu što ranije nikad nije bilo predmet pregovaranja. Stranke sada pregovaraju o uslovima priznanja i sporazumevaju se o sankciji. Zbog potrebe skraćivanja i ubrzavanja postupka, kao i zbog izrazite potrebe za smanjenjem broja sudskih predmeta, odstupilo se od fundamentalnih principa na kojima se ranije zasnivao krivični postupak. U novim uslovima, nije moguće dosledno poštovati princip legaliteta u krivičnom postupku. Ne može doći do izražaja ni pretpostavka nevinosti, a materijalna istina nije najvažniji cilj.

## **PRESUDE**

Zakon predviđa mogućnost donošenja presude kojom se optužba odbija ili se optuženi oslobađa optužbe ili se oglašava krivim. (čl. 451 ZKPH).

Presudu kojom se optužba odbija, sud će izreći

- 1) ako za suđenje nije stvarno nadležan,
- 2) ako je postupak vođen bez zahteva ovlašćenog tužioca,
- 3) ako je tužilac u toku pretresa odustao od optužbe,
- 4) ako nije bilo potrebnog predloga za krivično gonjenje ili odobrenje nadležnog organa, ili je nadležni državni organ odustao od predloga, odnosno odobrenja,

5) ako je optuženi za krivično delo već pravosnažno osuđen, oslobođen od optužbe ili je postupak protiv njega pravosnažno obustavljen,

6) ako se krivični postupak ne može preduzeti zbog zastarelosti, amnestije ili pomilovanja. (čl. 452 ZKPH).

U pogledu ostalih vrsta presuda nema bitnih razlika.

### **VANREDNI PRAVNI LEKOVI**

Vanredni pravni lekovi su:

- ponavljanje krivičnog postupka
- zahtev za zaštitu zakonitosti i
- zahtev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude.

Zahtev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude može podneti okrivljeni koji je pravosnažno osuđen na kaznu zatvora ili maloletničkog zatvora, ili mu je određen prinudni smeštaj, pošto je prethodno utvrđeno da je optuženi u stanju neuračunljivosti izvršio protivpravno delo, a potoje uslovi za upućivanje u psihijatrijsku ustanovu. Zahtev se može podneti zbog povrede zakona.

Okrivljeni koji nije koristio redovni pravni lek, osim u slučaju kada je drugostepenom odlukom umesto oslobođenja od kazne, uslovne osude, sudske opomene ili novčane kazne-izrečena kazna zatvora, a umesto vaspitne mere – kazna maloletničkog zatvora.

Vrhovni sud odlučuje o zahtevu za vanredno preispitivanje pravosnažne presude. (čl. 515 ZKPH).

Raznovrsni sistem vanrednih pravnih lekova, doprinosi potpunijoj pravnoj zaštiti, dok smanjenje njihovog broja redukuje i procesne mogućnosti,.

### **PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**

Zakonom je propisana mogućnost, da lica koja su sudovi bivše Jugoslavije osudili za vreme ‘komunističke vladavine’ za

- politička krivična dela,
- politički motivisana krivična dela ,
- druga krivična dela, kod kojih je do osuđujuće odluke došlo zloupotrebom političke moći,

mogu revizijom zatražiti poništenje osuđujuće odluke ili njoj odgovarajućeg drugog pravnog akta.

Pod "zloupotrebom političke moći", smatraju se slučajevi u kojima je došlo do osude, koja u svojoj izreci ili u postupku koji joj je prethodio, krši međunarodno-pravno priznata načela pravne države i demokratskog društva ili protivreči javnom poretku. (čl. 570 ZKPH).

Ostaje dilema, da li ova materija treba da bude predmet reglisanja posebnog zakona, ili joj je mesto među prelaznim i završnim odredbama Zakona o kaznenom postupku. Uobičajeno je, da se prelazne i završne odredbe svakog zakona, bave problematikom koju taj zakon reguliše, a ne novim pitanjima koja tu nalaze svoje mesto. Isto tako, uobičajeno je, da se materijalno-pravne i procesne odredbe razdvajaju. Bolje rešenje bi bilo urediti ovo posebnim zakonom.

### **ZAKLJUČNA RAZMATRANJA**

Zakon o kaznenom postupku Republike Hrvatske je kvalitetan izraz značajne i razvijene procesne tradicije na širem prostoru Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Zadržana su provereno dobra procesna rešenja iz ranijih zakonskih propisa, ali su izvršene i izvesne koncepcijske izmene koje su posledica uticaja stranih praktičnih iskustava.

Jasnije su definisane nadležnosti, procesni položaj, prava i obaveze procesnih subjekata i učesnika u krivičnom postupku.

Organ koji vodi prethodni postupak je javni tužilac, i postupa pre podizanja optužnice. Prema opisu nadležnosti, pored ostalog, sprovodi istragu, dok sud sprovodi istragu na zahtev oštećenog kao tužioca, i postupa tokom sprovođenja dokaznog ročišta. Nakon podizanja optužnice, sud je organ koji sprovodi postupak. Osnovno pravo i glavna dužnost javnog tužioca je gonjenje učinilaca krivičnih dela za koja se krivični postupak vodi po službenoj dužnosti.

Predviđena je i mogućnost da stranke mogu pregovarati o uslovima za priznanje krivice i postizanje sporazuma o sankciji, a sednica optužnog veća se može i odložiti, da bi stranke okončale pregovore.

Odstupilo se od ranije prihvaćene jasne podele procesnih zaduženja pojedinih procesnih subjekata u delatnostima otkrivanja krivičnih dela, krivičnog gonjenja, dokazivanja i odlučivanja o krivičnom delu, krivici i kazni.

U novim uslovima nije moguće dosledno poštovati princip legaliteta u krivičnom postupku, ne može doći do punog izražaja ni pretpostavka nevinosti, a materijalna istina nije najvažniji cilj postupka.

Promene u kaznenom zakonodavstvu obrazlažu se najčešće "potrebama novog vremena". Krivično-procesna oblast se normativno menja, mada u toj oblasti savremene potrebe nisu na najjasniji način određene. Propisi iz oblasti procesnog zakonodavstva prilagođavaju se "modelima" karakterističnim za druge pravne sisteme. Izmene i dopune se vrše tako da se uvode novi procesni instituti, koji ni po ideji, ni po normativno-tehničkoj obradi, nisu idealno usklađeni sa konceptom zakona i ostalim procesnim institutima.

Za objektivan sud o zakonskim novelama, neophodno je i određeno vreme, kako bi se cenili značajni praktični efekti primene propisa.

**Prof. dr Srećko Kosanović**

Faculty of Law, Union

Belgrade

## THE REVIEW OF THE PROVISIONS OF THE CRIMINAL PROCEDURE LAW OF THE REPUBLIC OF CROATIA

*This article contains reviewing of the amended Criminal Procedure Law of the Republic of Croatia. The Law was published in „ Official Gazette“ no. 152/08 and 76/09. The article shows some of the procedural institutes. For that purpose, were chosen some of the new legal provisions, as well as those that indicate the differences in national procedural laws.*

*The paper is dealing with issues relating to: the victims of crime, measures of securing the presence of the defendant in the proceedings, the prosecutor, the procedure, evidentiary actions and temporary measures, examination of witnesses and statement of the public prosecutor about prosecution, plea bargaining and the procedure before the prosecut*

*Special attention was paid to the new concept of the investigation and the plea bargain, on Chamber, judgments, extraordinary remedies, transitional and final provisions.*

**Keywords:** *victim, prosecutor, proofs, investigation, plea bargain, Criminal Procedure Act, Croatia*